YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

15 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa C-321/97,

jonka Stockholms tingsrätt (Ruotsi) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Ulla-Brith Andersson ja Susanne Wåkerås-Andersson

vastaan

Ruotsin valtio

ennakkoratkaisun Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen, joka on allekirjoitettu 2.5.1992 ja joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan välisen Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tekemisestä 13 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/1/EHTY, EY (EYVL 1994, L 1, s. 1), 6 artiklan sekä työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja P. Jann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón (esittelevä tuomari) ja M. Wathelet,

julkisasiamies: G. Cosmas,

kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Ruotsin valtio, asiamiehenään justitiekansler Hans Regner, avustajanaan asianajaja Gun Löfgren Cederberg, Tukholma,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön EU-asioita hoitavan oikeudellisen yksikön päällikkö Lotty Nordling,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston kansainvälistä talousoikeutta ja yhteisön oikeutta koskevia asioita hoitavan jaoston jaostopäällikkö Kareen Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Claude Chavance,

— Norjan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön apulaisjohtaja Jan Bugge-Mahrt,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat John Forman ja Christina Tufvesson,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Anderssonin ja Wåkerås-Anderssonin, edustajanaan asianajaja Allan Stutzinsky, Göteborg, Ruotsin valtion, edustajanaan Hans Regner, Ruotsin hallituksen, asiamiehenään Lotty Nordling, Ranskan hallituksen, asiamiehenään Claude Chavance, Islannin hallituksen, asiamiehenään Islannin Euroopan unionin lähetystössä toimiva oikeudellinen neuvonantaja Martin Eyjólfsson, Norjan hallituksen, asiamiehenään Jan Bugge-Mahrt, ja komission, asiamiehinään John Forman ja Christina Tufvesson, 11.11.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Stockholms tingsrätt on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 15.9.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 17.9.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen, joka on allekirjoitettu 2.5.1992 ja joka on hyväksytty Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan, Islannin tasavallan, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Ruotsin kuningaskunnan välisen Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tekemisestä 13 päivänä joulukuuta 1993 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 94/1/EHTY, EY (EYVL 1994, L 1, s. 1; jäljempänä ETA-sopimus), 6 artiklan sekä työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan

jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY (EYVL L 283, s. 23) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty riidassa, jossa kantajina ovat U.-B. Andersson ja S. Wåkerås-Andersson ja vastaajana Ruotsin valtio, jolta kantajat vaativat vahingonkorvausta sen vuoksi, että se on saattanut virheellisesti osaksi Ruotsin oikeusjärjestystä direktiivin 80/987/ETY, johon viitataan ETA-sopimuksen liitteessä XVIII olevassa 24 kohdassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 ETA-sopimuksen 2 artiklan b alakohdan mukaan tätä sopimusta sovellettaessa tarkoitetaan "'EFTA-valtioilla' niitä sopimuspuolia, jotka ovat Euroopan vapaakauppaliiton jäseniä".

4 ETA-sopimuksen 6 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ovat sisällöltään samoja kuin vastaavat Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen tai Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen taikka näitä kahta perustamissopimusta sovellettaessa annettujen säädösten säännöt, määräyksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ennen tämän sopimuksen allekirjoittamista antamien merkityksellisten ratkaisujen mukaisesti, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta oikeuskäytännön kehittämistä tulevaisuudessa."

5 ETA-sopimuksen 7 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Säädökset, joihin tämän sopimuksen liitteissä tai ETA:n sekakomitean päätöksissä viitataan taikka jotka sisältyvät niihin, sitovat sopimuspuolia, ja ne ovat osa tai ne saatetaan osaksi sopimuspuolten oikeusjärjestystä seuraavasti:

— —

b) ETY:n direktiivejä vastaavat säädökset jättävät sopimuspuolten viranomaisten valittavaksi täytäntöönpanon muodon ja keinot."

6 ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 34, joka on otsikoitu "EFTA-valtioiden tuomioistuimien mahdollisuudesta pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta päättämään EY:n sääntöjä vastaavien ETA-sääntöjen tulkinnasta" (EYVL 1994, L 1, s. 204), määrätään seuraavaa:

"*1 artikla*

Jos EFTA-valtion tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa käsiteltäessä tulee esille kysymys tämän sopimuksen sellaisten määräysten tulkinnasta, jotka ovat sisällöltään samoja kuin Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten määräykset, sellaisina kuin ne ovat täydennettyinä tai muutettuina, taikka mainittujen perustamissopimusten nojalla annettujen säädösten säännökset, tämä tuomioistuin voi, jos se pitää sitä tarpeellisena, pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta päättämään kysymyksestä.

2 artikla

EFTA-valtio, joka aikoo käyttää tässä pöytäkirjassa tarkoitettua mahdollisuutta hyväkseen, ilmoittaa sopimuksen tallettajalle sekä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle, missä määrin ja minkä menettelyn mukaisesti tätä pöytäkirjaa sovelletaan sen tuomioistuimiin."

7 ETA-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa: "EFTA-valtiot perustavat tuomioistuimen (EFTAn tuomioistuin)."

8 Valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta 2.5.1992 tehdyn EFTA-valtioiden välisen sopimuksen (EYVL 1994, L 344, s. 1; jäljempänä EFTAn valvontasopimus) 34 artiklassa täsmennetään seuraavaa:

"EFTAn tuomioistuimella on toimivalta antaa neuvoa-antavia lausuntoja ETA-sopimuksen tulkinnasta.

Jos tällainen kysymys tulee esille jossakin EFTA-valtion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että se on tarpeen, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää EFTAn tuomioistuinta antamaan asiasta lausunnon.

— —"

9 Eräiden EFTA-valtioiden Euroopan unioniin liittymistä seuraavan kauden siirtymäjärjestelyistä 28.9.1994 tehdyssä EFTA-valtioiden välisessä sopimuksessa

määrätään, että Euroopan unioniin liittyvien EFTA-valtioiden kansalliset tuomioistuimet voivat niissä tapauksissa, joissa asian vireilletuloon johtavat tapahtumat ovat sattuneet ennen liittymistä, pyytää liittymisen jälkeen EFTAn tuomioistuimelta lausuntoa ETA-sopimuksen tulkinnasta. Tämän sopimuksen 5 artiklasta ilmenee, että EFTAn tuomioistuin oli edelleen toimivaltainen tutkimaan liittymistä edeltäneessä kokoonpanossaan kaikki sellaiset asiat, jotka oli saatettu vireille viimeistään 31.3.1995.

10 Direktiivin 80/987/ETY, jossa jäsenvaltioiden edellytetään luovan järjestelmän työntekijöiden suojaamiseksi työnantajien maksukyvyttömyystilanteiden varalta, 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tätä direktiiviä sovelletaan työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla maksukyvytön.

2. Jäsenvaltiot voivat poikkeuksellisesti jättää tiettyihin ryhmiin kuuluvien työntekijöiden saatavat tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle työntekijöiden työsopimuksen tai työsuhteen erityislaadun vuoksi tai sen vuoksi, että työntekijöille muulla tavoin turvataan tässä direktiivissä säädettyä vastaava suoja.

Edellä ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetut työntekijäryhmät luetellaan liitteessä."

11 ETA-sopimuksen liitteessä XVIII olevassa 24 kohdassa viitataan direktiiviin 80/987/ETY. Tämän kohdan mukaan ETA-sopimuksella mukautetaan direktiivin liitettä Ruotsin kuningaskunnan osalta niin, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jätetään muun muassa "työntekijä tai työntekijän jälkeen jäänyt omainen, joka yksin tai läheisten sukulaistensa kanssa omisti olennaisen osan työnantajan liikeyrityksestä tai liiketoiminnasta ja joka käytti huomattavaa vaikutusvaltaa sen toiminnassa — —".

12 Asiakirjassa Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1; jäljempänä liittymisasiakirja), olevassa 168 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Uudet jäsenvaltiot toteuttavat toimenpiteet, jotka ovat tarpeen, jotta ne voisivat noudattaa liittymisestä alkaen EY:n perustamissopimuksen 189 artiklassa — — tarkoitettujen direktiivien — — säännöksiä ja määräyksiä, jollei liitteessä XIX olevassa luettelossa tai tämän asiakirjan muissa määräyksissä ole annettu muuta määräaikaa."

13 *Lönegarantilagen*in (1992:497) (palkkaturvalaki) 7 §:ssä säädetään, että palkkaturvana maksetaan sellaiset työsuhteesta johtuvat palkka- ja muut saatavat, joilla olisi *förmånsrättslagen*in (1970:979) (etuoikeuslaki) 12 §:n mukainen etuoikeus työnantajan konkurssissa. Viimeksi mainitun pykälän viimeisessä momentissa, sellaisena kuin se oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana, säädettiin kuitenkin, että palkkasaataville säädettyä etuoikeutta ei saa sellainen työntekijä, joka yksin tai yhdessä lähiomaisensa kanssa on omistanut vähintään viidenneksen työnantajana olleesta yrityksestä sellaisen ajanjakson ajan, joka on alkanut myöhemmin kuin kuusi kuukautta ennen konkurssihakemuksen jättämistä. Samaa sääntöä sovelletaan myös silloin, kun työntekijän sijasta hänen lähiomaisellaan on tällainen omistusosuus yrityksestä.

14 Stockholms tingsrätt on täsmentänyt tältä osin, että vaikka työntekijällä itsellään ei olisi minkäänlaista omistusosuutta yrityksestä, hänen lähiomaisensa omistusosuuden vuoksi hänellä ei ole oikeutta siihen, että hänen palkkasaatavansa maksetaan palkkaturvajärjestelmän mukaisesti.

15 Lainmuutos, jolla on pyritty siihen, että Ruotsin palkkaturvalainsäädäntö vastaisi paremmin direktiivissä 80/987/ETY asetettuja vaatimuksia, on tullut voimaan 1.6.1997.

Stockholms tingsrättin käsiteltävänä oleva asia

16 U.-B. Andersson ja S. Wåkerås-Andersson työskentelivät Aktiebolaget Kinna Installationsbyrån palveluksessa, kun tämä yritys asetettiin konkurssiin 17.11.1994. Per-Arne Andersson, joka on U.-B. Anderssonin poika ja S. Wåkerås-Anderssonin puoliso, omisti kokonaisuudessaan tämän osakeyhtiön ja oli sen hallituksen ainoa jäsen.

17 Konkurssipesän pesänhoitaja katsoi *lönegarantilagen*in 7 §:n ja *förmånsrättslagen*in 12 §:n viimeisen momentin perusteella, että palkkaturva ei kata U.-B. Anderssonin ja S. Wåkerås-Anderssonin palkkasaatavia, koska he ovat Per-Arne Anderssonin lähiomaisia.

18 U.-B. Andersson ja S. Wåkerås-Andersson nostivat tämän vuoksi Ruotsin valtiota vastaan kanteen, jossa U.-B. Andersson vaatii vastaajalta vahingonkorvauksena 60 152 Ruotsin kruunua (SEK) korkoineen ja S. Wåkerås-Andersson puolestaan 32 732 SEK korkoineen.

19 Kantajat ovat väittäneet, että niiden periaatteiden mukaan, jotka yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut muun muassa yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., 19.11.1991 antamassaan tuomiossa (Kok. 1991, s. I-5357) ja joita on sovellettava tässä asiassa sen vuoksi, että ne ovat ETA-sopimuksen 6 artiklan perusteella osa ETA-sopimusta, Ruotsin valtio on velvoitettava korvaamaan se vahinko, joka kantajille on aiheutunut siitä, että direktiivi 80/987/ETY on saatettu virheellisesti osaksi Ruotsin oikeusjärjestystä.

20 Ruotsin valtio on sitä vastoin väittänyt, että ennen liittymistään Euroopan unioniin Ruotsin kuningaskunnalla ei ollut siihen, että sen kansallinen lainsäädäntö saatetaan sopusointuun yhteisön oikeuden kanssa, sellaista velvollisuutta, jonka rikkomisesta aiheutuisi vahingonkorvausvelvollisuus ja johon voitaisiin vedota kansallisissa tuomioistuimissa. Ruotsin valtion velvollisuutta maksaa vahingonkorvausta yksityisille ei voida myöskään johtaa niistä velvollisuuksista, joita Ruotsin valtiolla oli ETA-sopimuksen perusteella, koska nämä velvoitteet olivat luonteeltaan kansainväliseen oikeuteen kuuluvia.

21 Stockhoms tingsrätt on todennut ennakkoratkaisupyynnössään, että jos Ruotsin palkkaturvalainsäädäntö olisi ollut sopusoinnussa direktiivin 80/987/ETY ja ETA-sopimuksen liitteessä XVIII olevan 24 kohdan kanssa, kantajien saatavat olisi maksettu palkkaturvajärjestelmän mukaisesti, koska he eivät kuulu sellaiseen työntekijöiden ryhmään, johon direktiiviä ei sovelleta.

22 Stockholms tingsrätt on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kolme ennakkoratkaisukysymystä:

"1) Onko ETA-sopimuksen 6 artiklaa tulkittava siten, että yhteisöjen tuomioistuimen muun muassa yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90 vahvistamat oikeusperiaatteet ovat osa Euroopan talousalueen oikeutta ja että näin ollen valtio voi tulla vahingonkorvausvelvolliseksi yksityistä kohtaan sillä perusteella, että se ei pannut työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annettua neuvoston direktiiviä 80/987/ETY (palkkaturvadirektiivi) asianmukaisesti täytäntöön silloin, kun valtio oli ainoastaan ETA-sopimuksen sopimuspuoli eikä ollut vielä liittynyt Euroopan unioniin?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko ETA-sopimuksen 6 artiklaa tulkittava siten, että palkkaturvadirektiivillä ja yhteisöjen

tuomioistuimen muun muassa yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90 vahvistamilla oikeusperiaatteilla on etusija suhteessa kansalliseen oikeuteen, jos valtio ei ole pannut kyseistä direktiiviä asianmukaisesti täytäntöön?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, seuraako valtion liittymisestä Euroopan unioniin se, että palkkaturvadirektiivillä ja yhteisöjen tuomioistuimen muun muassa yhdistetyissä asioissa C-6/90 ja C-9/90 vahvistamilla oikeusperiaatteilla on etusija suhteessa kansalliseen oikeuteen myös sellaisessa soveltamistilanteessa, että oikeusriidan tosiseikat ovat tapahtuneet ajankohtana, jolloin valtio oli ainoastaan ETA-sopimuksen sopimuspuoli eikä ollut vielä liittynyt EU:hun, jos valtio ei ole pannut kyseistä direktiiviä asianmukaisesti täytäntöön?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

23 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, voiko EFTA-valtio, josta sittemmin on tullut Euroopan unionin jäsenvaltio, olla ETA-sopimuksen nojalla velvollinen korvaamaan vahingot, joita yksityisille on aiheutunut direktiivin 80/987/ETY virheellisestä täytäntöönpanosta, niiden periaatteiden mukaisesti, jotka on vahvistettu muun muassa edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Francovich ym. annetussa tuomiossa.

24 Ruotsin valtio, Ruotsin, Islannin ja Norjan hallitukset ja komissio väittävät, ettei yhteisöjen tuomioistuimella ole toimivaltaa antaa EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ratkaisua ETA-sopimuksen tulkinnasta, koska kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian tosiseikkojen tapahtuma-aikana se valtio, jonka lainkäyttöelin kyseinen kansallinen tuomioistuin on, ei ollut Euroopan unionin jäsenvaltio vaan EFTA-valtio.

25 Pääasian kantajat ja Ranskan hallitus sen sijaan korostavat sitä, että tämän asian on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi Euroopan unionin jäsenvaltion tuomioistuin ja että ETA-sopimus on erottamaton osa Euroopan yhteisön

oikeusjärjestystä (ks. asia 181/73, Haegeman, tuomio 30.4.1974, Kok. 1974, s. 449; Kok. Ep. II, s. 283). Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuin on näiden osapuolten mukaan toimivaltainen antamaan ennakkoratkaisun ETA-sopimuksen tulkinnasta.

26 On syytä muistuttaa, että sopimus, jonka neuvosto on tehnyt EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 300 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 238 artiklan (josta on tullut EY 310 artikla) mukaisesti, on yhteisön osalta saman perustamissopimuksen 177 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa tarkoitettu yhteisön toimielimen toimenpide; tällaisen sopimuksen tultua voimaan sen määräykset ovat erottamaton osa yhteisön oikeusjärjestystä, ja yhteisöjen tuomioistuin on tämän oikeusjärjestyksen osalta toimivaltainen antamaan ennakkoratkaisun tällaisen sopimuksen tulkinnasta (asia 12/86, Demirel, tuomio 30.9.1987, Kok. 1987, s. 3719, 7 kohta).

27 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimella on periaatteessa toimivalta antaa ennakkoratkaisuja ETA-sopimuksen tulkinnasta, kun tällainen tulkintakysymys tulee esiin jäsenvaltion tuomioistuimessa.

28 Toimivalta tulkita ETA-sopimusta EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla on kuitenkin olemassa ainoastaan Euroopan yhteisön osalta, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa antaa ratkaisuja ETA-sopimuksen tulkinnasta silloin, kun kyse on tämän sopimuksen soveltamisesta EFTA-valtioissa.

29 Yhteisöjen tuomioistuimelle ei ole myöskään annettu tällaista toimivaltaa ETA-sopimuksen yhteydessä. ETA-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdasta ja EFTAn valvontasopimuksen 34 artiklasta ilmenee nimittäin, että EFTAn tuomioistuimella on toimivalta antaa ETA-sopimuksesta tulkintoja, joita sovelletaan EFTA-valtioissa. ETA-sopimuksessa ei määrätä, että yhteisöjen tuomioistuimella olisi vastaava toimivalta. Tosin ETA-sopimuksen 107 artiklassa ja pöytäkirjassa 34 määrätään siitä, että EFTA-valtio voi antaa tuomioistuimilleen oikeuden pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta tietyillä edellytyksillä ratkaisua ETA-sopimuksen määräyksen tulkinnasta, mutta EFTA-valtiot eivät ole tähän mennessä käyttäneet tätä mahdollisuutta.

30 Vaikka kyseisestä EFTA-valtiosta on sittemmin tullut Euroopan unionin jäsenvaltio, minkä vuoksi ennakkoratkaisupyynnön on esittänyt jäsenvaltion tuomioistuimeksi katsottava tuomioistuin, tästä ei voi seurata, että yhteisöjen tuomioistuin olisi toimivaltainen tulkitsemaan ETA-sopimusta silloin, kun kyse on sen soveltamisesta tilanteisiin, jotka eivät kuulu Euroopan yhteisön oikeusjärjestyksen piiriin.

31 Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluu yhteisön oikeuden — jonka erottamaton osa ETA-sopimus on — tulkitseminen sellaisissa tilanteissa, joissa kyse on yhteisön oikeuden soveltamisesta uusissa jäsenvaltioissa niiden liittymisen jälkeen.

32 Tältä osin on syytä korostaa, että nyt käsiteltävänä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuinta on pyydetty antamaan ratkaisu suoraan niistä vaikutuksista, joita ETA-sopimuksella on kyseisen valtion liittymistä edeltäneen ajanjakson osalta siinä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuuluu.

33 Näin ollen on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata ensimmäiseen kysymykseen.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

34 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

35 Kolmannella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, voivatko yksityiset oikeussubjektit vedota Euroopan unioniin liittyneen EFTA-valtion tuomioistuimissa liittymisen jälkeen oikeuksiin, joita heillä on suoraan direktiivin 80/987/ETY perusteella, ja onko tämä valtio vastuussa niistä vahingoista, joita yksityisille on aiheutunut siitä, että kyseinen direktiivi on pantu virheellisesti täytäntöön kansallisessa oikeudessa, kun kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan oikeusriidan tosiseikat ovat tapahtuneet ennen liittymistä.

36 Ruotsin valtio väittää liittymisasiakirjan 166 ja 168 artiklasta ilmenevän, että Euroopan unionin jäsenyydestä johtuvat Ruotsin valtion velvoitteet ovat tulleet voimaan vasta liittymisajankohtana.

37 Ruotsin hallitus lisää, ettei liittymisasiakirjaan sisälly mitään sellaista määräystä, jonka perusteella yhteisön oikeutta sovellettaisiin taannehtivasti sen kaltaiseen tilanteeseen, josta on kyse nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Lisäksi se esittää, että asiassa C-122/96, Saldanha ja MTS, 2.10.1997 annettu tuomio (Kok. 1997, s. I-5325) ei ole nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellinen, koska kyseisessä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin lausui ainoastaan sellaisesta prosessioikeudellisesta säännöstä, joka on kuulunut EY:n perustamissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan Itävallan tasavallan liittymisestä lähtien.

38 Komissio väittää, että ennen liittymistään Euroopan unioniin Ruotsin kuningaskunnalla ei ollut velvollisuutta panna direktiiviä 80/987/ETY täytäntöön tulevaa liittymistä silmällä pitäen, minkä vuoksi direktiivillä ei voi olla etusijaa kyseistä alaa koskevaan Ruotsin lainsäädäntöön nähden; lisäksi komission mukaan yhdistetyissä asioissa C-140/91, C-141/91, C-278/91 ja C-279/91, Suffritti ym., 3.12.1992 annetusta tuomiosta (Kok. 1992, s. I-6337) ilmenee, että direktiiviä ei myöskään voida soveltaa tosiseikkoihin, jotka ovat tapahtuneet ennen liittymistä.

39 Aluksi on syytä täsmentää, että tämä kysymys koskee sitä, annetaanko yhteisön oikeudessa — eikä siis ETA-sopimuksessa sinänsä — yksityisille oikeus vedota kansallisissa tuomioistuimissa direktiiviin 80/987/ETY ja saada valtiolta vahingonkorvausta.

40 On syytä korostaa ensinnäkin, että liittymisasiakirjan 168 artiklassa täsmennetään, että uusien jäsenvaltioiden täytyy toteuttaa toimenpiteet, jotka ovat tarpeen, jotta ne voisivat noudattaa direktiivien säännöksiä liittymisestään alkaen, jollei liittymisasiakirjan liitteessä XIX olevassa luettelossa tai liittymisasiakirjan muissa määräyksissä ole annettu muuta määräaikaa.

41 Koska liittymisasiakirjaan ei sisälly mitään erityistä määräaikaa direktiivin 80/987/ETY täytäntöönpanemiselle, on katsottava, että uusien jäsenvaltioiden on täytynyt täytäntöönpanna tämä direktiivi niiden liittymisajankohtaan mennessä.

42 Toiseksi on syytä muistuttaa, että direktiivin 80/987/ETY soveltamisedellytyksenä ovat seuraavat kaksi seikkaa: ensinnäkin se, että toimivaltaisessa kansallisessa viranomaisessa on esitetty hakemus siitä, että aloitettaisiin menettely velkojien yhteiseksi tyydyttämiseksi, ja toiseksi se, että on tehty päätös menettelyn aloittamisesta tai todettu varojen vähäisyyden perusteella, että yritys on lopetettu. Direktiivissä säädetyn palkkaturvan saamisen edellytyksenä on siis näiden kahden seikan olemassaolo (asia C-373/95, Maso ym., tuomio 10.7.1997, Kok. 1997, s. I-4051, 45 ja 46 kohta).

43 Kun huomioon otetaan se, että Stockholms tingsrättin käsiteltävänä olevassa asiassa nämä kaksi seikkaa ovat tapahtuneet ennen Ruotsin kuningaskunnan liittymistä Euroopan unioniin, koska jälkimmäinen näistä seikoista eli konkurssiin julistaminen on tapahtunut 17.11.1994, yksityiset eivät voi vedota direktiivin

80/987/ETY säännöksiin siinä tarkoituksessa, että tiettyjä kansallisen lain säännöksiä jätettäisiin soveltamatta (ks. em. asia Suffritti ym., tuomion 12 kohta). He eivät myöskään voi vedota yhteisön oikeuden rikkomiseen vaatiakseen jäsenvaltiolta vahingonkorvausta.

44 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yksityiset voivat nimittäin ainoastaan siinä tapauksessa, että jäsenvaltio ei ole asianmukaisesti toteuttanut tiettyä direktiiviä sen täytäntöönpanolle säädetyn määräajan päättyessä, vedota tietyin edellytyksin kansallisissa tuomioistuimissa sellaisiin oikeuksiin, joita heillä on suoraan tämän direktiivin säännöksen perusteella (em. asia Suffritti ym., tuomion 13 kohta).

45 Vastaavasti direktiivin 80/987/ETY virheelliseen täytäntöönpanoon tai täytäntöönpanon myöhästymiseen voidaan vedota perusteena sille, että valtion on korvattava yksityisille tästä aiheutuneet vahingot, ainoastaan siinä tapauksessa, että tässä direktiivissä säädetyn palkkaturvan saamisen edellytyksenä olevat kaksi seikkaa ovat tapahtuneet sen jälkeen, kun direktiivin täytäntöönpanemista koskeva määräaika päättyi.

46 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, ettei yhteisön oikeudessa edellytetä sitä, että sen jälkeen kun EFTA-valtio on liittynyt Euroopan unioniin, yksityisten oikeussubjektien täytyisi saada vedota tämän uuden jäsenvaltion tuomioistuimissa oikeuksiin, joita heillä on suoraan direktiivin 80/987/ETY perusteella, ja että tämän valtion olisi oltava vastuussa niistä vahingoista, joita yksityisille on syntynyt kyseisen direktiivin virheellisen täytäntöönpanon vuoksi, kun direktiivissä säädetyn palkkaturvan saamisen edellytyksenä olevat kaksi seikkaa ovat tapahtuneet ennen tämän valtion liittymistä Euroopan unioniin.

Oikeudenkäyntikulut

47 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ruotsin valtiolle, Ruotsin, Ranskan, Islannin ja Norjan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Stockholms tingsrättin 15.9.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata ensimmäiseen kysymykseen.**

2) **Yhteisön oikeudessa ei edellytetä, että sen jälkeen kun Euroopan vapaakauppaliittoon kuuluva valtio on liittynyt Euroopan unioniin, yksityisten oikeussubjektien täytyisi saada vedota tämän uuden jäsenvaltion tuomiois-**

tuimissa oikeuksiin, joita heillä on suoraan työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY perusteella, ja että tämän valtion olisi oltava vastuussa niistä vahingoista, joita yksityisille on syntynyt kyseisen direktiivin virheellisen täytäntöönpanon vuoksi, kun direktiivissä säädetyn palkkaturvan saamisen edellytyksenä olevat kaksi seikkaa ovat tapahtuneet ennen tämän valtion liittymistä Euroopan unioniin.

Rodríguez Iglesias Puissochet Hirsch

Jann Moitinho de Almeida Gulmann

Murray Edward Ragnemalm

Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä kesäkuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti